

Міністерство освіти і науки України

**Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»**

Кафедра політичних наук і права

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до самостійної роботи та виконання індивідуального навчально-дослідного
завдання
з дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн»
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право»

Розробник:
Гедікова Н. П.
д. політ. н., проф.

Одеса –2021

УДК : 342(100)(091)(075.8)

ББК 67

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол № 13 від 24.06.2021 року)*

Рецензенти:

Марущак В. П. – кандидат юридичних наук, доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри державознавства і права ОРІДУ НАДУ при Президентові України.

Долженков О. Ф. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Гедікова Н. П.

Г 28 Методичні рекомендації до самостійної роботи та виконання індивідуального навчально-дослідного завдання з дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» [для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» денної та заочної форм навчання]. Одеса : Вид-во «Університет Ушинського». 2021. 59 с.

Методичні рекомендації укладені відповідно до Освітньо-професійної програми «Право» для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» та робочої програми навчальної дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» і містять завдання для самостійної роботи, приблизну тематику індивідуального навчально-дослідного завдання та методичні рекомендації щодо їх виконання і захисту, тестові завдання для самоконтролю, перелік запитань для підготовки до складання екзамену, систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з дисципліни, рекомендовані джерела інформації.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	5
1.1. Загальні положення	5
1.2. Теми, обсяг та завдання для самостійної роботи	6
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ	18
2.1. Загальні положення	18
2.2. Тематика та вимоги до виконання індивідуального навчально-дослідного завдання	19
2.3. Захист індивідуального навчально-дослідного завдання	27
2.4. Дотримання вимог академічної доброчесності	27
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	29
3.1. Тестові завдання для самоконтролю	29
3.2. Перелік запитань для підготовки до складання екзамену	36
СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ	39
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
ДОДАТКИ	58

ПЕРЕДМОВА

Самостійна робота здобувача вищої освіти є основним засобом засвоєння навчального матеріалу з дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» у вільний від аудиторних занять час. Самостійна робота здобувача вищої освіти формує низку необхідних компетентностей, серед яких здатність працювати автономно, визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, аналізувати соціально-значущі процеси та приймати обґрунтовані рішення, а також набуття навичок використання інформаційних і комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу та використання інформації з різних джерел.

Самостійна робота включає підготовку здобувача вищої освіти до усіх видів поточного і підсумкового контролю, у тому числі практичних занять, контрольних заходів (складання підсумкового тесту та екзамену), самостійного опрацювання окремих питань, що не розглядалися у лекційному курсі, а також виконання творчо-аналітичних завдань до кожної з тем навчальної дисципліни та індивідуальних навчально-дослідних завдань.

Здобувач вищої освіти допускається до семестрового контролю, якщо він виконав усі види робіт, передбачені робочою програмою з навчальної дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» на семестр.

РОЗДІЛ 1.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1.1. Загальні положення

Самостійна робота здобувача вищої освіти – це активні форми індивідуальної і колективної діяльності, спрямовані на закріплення пройденого матеріалу, формування навичок аналітичної роботи та вміння на практиці реалізовувати отримані знання.

Основними завданнями самостійної роботи є:

- вироблення навичок ефективної самостійної пізнавальної діяльності з опрацювання та засвоєння навчального матеріалу з навчальної дисципліни;
- підвищення ефективності навчального процесу за допомогою організації позааудиторного навчання відповідно до особистих здібностей кожного здобувача вищої освіти;
- оволодіння культурою розумової праці, вмінням орієнтуватися у потоці наукової інформації, розвиток незалежності мислення, формування власного погляду на питання, що вивчаються;
- формування потреби до неперервної самоосвіти, самовдосконалення своїх знань, поширення кругообігу.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти починається після вступної лекції, на якій викладач дає основні рекомендації щодо методики самостійного опанування курсом «Історія держави і права зарубіжних країн».

Самостійна підготовка здійснюється у таких формах:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу з використанням конспекту лекцій, підручника, довідкової літератури тощо;
- вивчення окремих змістових модулів курсу (тем або питань), що передбачені для самостійного опрацювання з метою реферування, складання тезисного плану, конспекту тощо;
- реферування першоджерел;
- аналіз, синтез, порівняння, узагальнення явищ, фактів, закономірностей, викладених у друкованих джерелах інформації, з метою підготовки відповідей на поставлені напередодні запитання;
- підготовка додаткового матеріалу до лекції відповідно до заданого плану;
- підготовка до виступу на практичному занятті;
- підготовка письмових завдань з самостійної роботи відповідно до заданого плану до кожної з тем навчальної дисципліни;
- підготовка індивідуальних навчально-дослідних завдань;
- підготовка до проведення контрольних заходів;
- робота з пошуковими системами Інтернет.

Загальні рекомендації до організації самостійної роботи:

1. Уважно ознайомитись із розгорнутим змістом дисципліни, використовуючи конспект лекцій та відповідну літературу.

2. Знайти та визначити місце зазначених для самостійної роботи тем у загальній структурі курсу.

3. Уважно прочитати питання за кожною темою та знайти відповіді на них у рекомендованій літературі.

4. Законспектувати найважливіші теоретичні положення кожної теми.

5. У ході опрацювання теоретичного матеріалу визначити незрозумілі теоретичні виклади з метою подальшої консультації з викладачем.

6. Найбільш складні теоретичні положення рекомендується зазначити у окремому конспекті з метою їх засвоєння та подальшої рекомендації з викладачем.

7. Вивчаючи матеріал, чітко відокремлювати його теоретичну та практичну частини.

8. За вибором здобувача вищої освіти, окремі теоретичні теми або питання можна оформити у вигляді реферату.

9. Опрацьовуючи практичний матеріал, постійно звертати увагу на його значущість та перспективи подальшого втілення у життя.

10. Самостійну роботу виконувати систематично, за відповідним планом.

11. Завдання з самостійної роботи розглядатимуться під час проведення практичних занять.

Зміст самостійної роботи здобувача вищої освіти з дисципліни визначається робочою навчальною програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Самостійна робота здобувача вищої освіти забезпечується навчально-методичними матеріалами, передбаченими робочою навчальною програмою дисципліни: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, методичними рекомендаціями з проведення практичних занять; методичними рекомендаціями з організації самостійної роботи та виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань тощо.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений для засвоєння здобувачем вищої освіти у процесі самостійної роботи й виконання індивідуального навчально-дослідного завдання, виноситься на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, що вивчався під час аудиторних навчальних занять.

1.2. Теми, обсяг та завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Форма контролю
		Денна	Заочна	
1	Тема 1. Історія держави і права зарубіжних країн як наука та навчальна дисципліна.	2	4	
2	Тема 2. Держава і право Стародавнього Єгипту.	2	5	
3	Тема 3. Держава і право Стародавнього Вавілону.	2	5	

4	Тема 4. Держава і право Стародавньої Індії та Китаю.	2	5	Індивідуальна, групова співбесіда, усне, письмове опитування, виконання практичних завдань
5	Тема 5. Загальна характеристика античних держав. Держава і право Стародавньої Греції.	2	5	
6	Тема 6. Держава і право Стародавнього Риму.	3	5	
7	Тема 7. Ранньофеодальна держава і право в країнах Європи.	2	4	
8	Тема 8. Станово-представницька монархія в країнах Європи.	2	5	
9	Тема 9. Абсолютна монархія в країнах Європи.	2	5	
10	Тема 10. Право європейських країн доби розвинутого феодалізму.	2	4	
11	Тема 11. Феодальна держава і право Росії.	2	4	
12	Тема 12. Феодальна держава у країнах Сходу.	3	5	
13	Тема 13. Право країн середньовічного Сходу.	3	5	
14	Тема 14. Загальна характеристика держави і права в Новий час. Держава і право Англії Нового часу.	2	4	
15	Тема 15. Держава і право США Нового часу.	2	5	
16	Тема 16. Держава і право Франції Нового часу.	2	5	
17	Тема 17. Держава і право Німеччини Нового часу.	2	5	
18	Тема 18. Держава і право Росії Нового часу (XIX – початок XX ст.).	2	5	
19	Тема 19. Держава і право Японії та Китаю Нового часу.	3	5	
20	Тема 20. Загальна характеристика держави і права в Новітню добу.	2	4	
21	Тема 21. Держава і право Англії в Новітню епоху.	2	4	
22	Тема 22. Держава і право Франції в Новітню епоху.	3	5	
23	Тема 23. Держава і право Німеччини в Новітню епоху.	2	4	
24	Тема 24. Держава і право США Новітньої доби.	2	4	

25	Тема 25. Держава і право Японії та Китаю у Новітню епоху.	3	5	
	Разом:	56	116	

Здобувач вищої освіти має письмово виконати запропоновані завдання до кожної теми, які оцінюється відповідно до зазначених у цих методичних рекомендаціях критеріїв оцінювання.

Змістовий модуль 1. Вступ до курсу. Держава і право Стародавнього світу.

Тема 1. Історія держави і права зарубіжних країн як наука та навчальна дисципліна.

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть схему: «Місце історії держави і права зарубіжних країн у системі юридичних дисциплін».
2. З'ясуйте вплив релігій, ідеологій та ціннісних орієнтирів на розвиток держави та права в процесі цивілізаційного розвитку.

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–11;
- допоміжна література: 2, 3, 12, 16, 19–22, 28;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Тема 2. Історія держави і права Стародавнього Єгипту.

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть схему державного механізму Стародавнього Єгипту.
2. Схарактеризуйте цивільно-правові інститути Стародавнього Єгипту.

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–11;
- допоміжна література: 2, 3, 8, 9, 12, 13, 16, 19–22, 26–28, 31–33;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Тема 3. Історія держави і права Стародавнього Вавилону.

Завдання для самостійної роботи:

1. Визначте спільні риси та особливості форми держави Стародавнього Єгипту і Вавилону.
2. У формі таблиці здійсніть порівняльну характеристику джерел і основних рис права Стародавнього Єгипту і Стародавнього Вавилону:

<i>Держава</i>	<i>Джерела права</i>	<i>Основні риси права</i>	<i>Спільне, особливе</i>
Стародавній Єгипет			
Стародавній Вавилон			

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–4, 6–11;
- допоміжна література: 2, 3, 8, 12, 13, 16, 19–22, 26–29, 31–33;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Тема 4. Держава та право Стародавньої Індії та Китаю.

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть схему державного механізму Стародавньої Індії та Китаю.
2. У формі таблиці здійсніть порівняльну характеристику джерел і основних рис права Стародавньої Індії і Китаю:

<i>Держава</i>	<i>Джерела права</i>	<i>Основні риси права</i>	<i>Спільне, особливе</i>
Стародавня Індія			
Стародавній Китай			

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–11;
- допоміжна література: 2, 3, 8, 12, 13, 16, 17, 19–21, 27–29, 31–33;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Тема 5. Загальна характеристика античних держав. Держава і право Стародавньої Греції.

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть схему державного механізму Стародавньої Спарти.
2. У формі таблиці здійсніть порівняльну характеристику основних напрямків правового регулювання в Афінах і Спарті:

<i>Держава</i>	<i>Основні напрямки правового регулювання</i>	<i>Спільне, особливе</i>
Афіни		
Спарта		

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–11;
- допоміжна література: 2, 3, 8, 9, 16, 19–22, 25, 28, 29, 31–33;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Тема 6. Державний та суспільний устрій Стародавнього Риму.

Завдання для самостійної роботи:

1. У формі таблиці здійсніть порівняльну характеристику державного механізму і соціальної структури Стародавнього Риму від царського періоду до домітану:

Зміст	Царський період	Період республіки	Період імперії	
			принципат	домінат
Органи державної влади				
Суспільні верстви				

2. Складіть схему: основні риси римського права докласичного періоду.

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–11;
- допоміжна література: 1, 2, 3, 5, 8, 12, 16, 19–22, 24, 29, 32;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Змістовий модуль 2. Держава та право зарубіжних країн в період Середньовіччя.

Тема 7. Ранньофеодальна держава і право в країнах Європи.

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть схему: державний механізм Візантії.
2. Складіть схему: державний механізм Франкського королівства.
3. Складіть схему: державний механізм англосаксонської держави.
4. Складіть схему: джерела середньовічного права ранньофеодального періоду.

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–11;
- допоміжна література: 2, 3, 7, 9, 10, 12–16, 19–22, 29, 32;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Тема 8. Станово-представницька монархія в країнах Європи.

Завдання для самостійної роботи:

1. У формі таблиці здійсніть порівняльну характеристику державного механізму Франції, Англії і Німеччини періоду станово-представницької монархії:

Країна	Назва державного органу	Функції	Джерела формування	Спільне, особливе
Франція				
Англія				
Німеччина				

2. У формі таблиці здійсніть порівняльну характеристику повноважень парламентів Франції, Англії і Німеччини періоду станово-представницької монархії:

<i>Країна</i>	<i>Назва парламенту</i>	<i>Повноваження</i>
Франція		
Англія		
Німеччина		

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–11;
- допоміжна література: 2, 3, 7, 9, 12, 16, 19–22, 28, 29, 31–33;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Тема 9. Абсолютна монархія в країнах Європи.

Завдання для самостійної роботи:

1. Порівняйте розвиток абсолютизму в Англії та країнах континентальної Європи:

<i>Країна</i>	<i>Причини</i>	<i>Характер</i>	<i>Особливості</i>	<i>Наслідки</i>
Франція				
Англія				
Німеччина				

2. У формі таблиці здійсніть порівняльну характеристику державного механізму Франції, Англії і Німеччини періоду абсолютної монархії:

<i>Країна</i>	<i>Назва державного органу</i>	<i>Функції</i>	<i>Джерела формування</i>	<i>Спільне, особливе</i>
Франція				
Англія				
Німеччина				

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–11;
- допоміжна література: 2, 3, 9, 12, 16, 19–22, 27–29, 31–33;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Тема 10. Право європейських країн доби розвинутого феодалізму.

Завдання для самостійної роботи:

1. У формі таблиці здійсніть порівняльну характеристику середньовічного права у Франції, Англії і Німеччині:

<i>Зміст</i>	<i>Франція</i>	<i>Англія</i>	<i>Німеччина</i>
джерела права			
особливості права власності			
шлюбно-сімейне право			
кримінальне право			
форми судового процесу			

2. Назвіть та охарактеризуйте кримінально-правові інститути країн Європи в період середньовіччя.

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–11;
- допоміжна література: 2, 3, 7, 9–12, 16, 19, 20, 27–29, 31–33;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Тема 11. Феодальна держава і право Росії.

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть схему: «Система органів судочинства у Великому князівстві Московському».
2. У формі таблиці проаналізуйте характер змін у розвитку права Російської держави на різних етапах її формування:

<i>Етап</i>	<i>Хронологічні рамки</i>	<i>Характер змін</i>

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–4, 6–11;
- допоміжна література: 2, 3, 7, 9, 12, 16, 19–22, 28, 29, 31–33;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Тема 12. Феодальна держава у країнах Сходу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть схему державного механізму китайської держави епохи феодалізму.
2. Складіть схему державного механізму сьогунату в Японії.
3. Складіть схему державного механізму Арабського халіфату.

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–3, 5–11;
- допоміжна література: 2, 3, 7, 16, 17, 19, 21, 22, 28, 29;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Тема 13. Право країн середньовічного Сходу.

Завдання для самостійної роботи:

1. У формі таблиці здійсніть порівняльну характеристику середньовічного права в Індії, Китаї та Японії:

<i>Зміст</i>	<i>Індія</i>	<i>Китай</i>	<i>Японія</i>
джерела права			
особливості права власності			

шлюбно-сімейне право			
кримінальне право			
форми судового процесу			

2. Надайте порівняльну характеристику мусульманській і європейській правовій культурі.

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–3, 5–11;
- допоміжна література: 2, 3, 9, 16–18, 21, 22, 28, 29;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Змістовий модуль 3. Держава і право зарубіжних країн в період Нового часу.

Тема 14. Загальна характеристика держави і права в Новий час. Держава і право Англії Нового часу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Визначте соціальну базу основних політичних угруповань в ході Англійської революції.
2. Складіть схему: вищі органи влади та управління Англії у XVIII – XIX ст.

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–11;
- допоміжна література: 2, 3, 12, 16, 19, 21–23;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Тема 15. Держава і право США Нового часу.

Завдання для самостійної роботи:

1. У формі таблиці здійсніть порівняльну характеристику причин і наслідків Американської революції та Громадянської війни в США:

<i>Назва</i>	<i>Американська революція</i>	<i>Громадянська війна в США</i>	<i>Спільне, особливе</i>
Період			
Причини			
Наслідки			

2. Проаналізуйте законодавство США про скасування рабства та расової дискримінації другої половини XIX ст.

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–11;
- допоміжна література: 2, 3, 9, 16, 19–24, 27, 28, 30–33;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Тема 16. Держава і право Франції Нового часу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Здійсніть порівняльну характеристику Конституції Франції 1791 р. і 1793 р. Визначити загальне і особливе.
2. У формі таблиці здійсніть порівняльну характеристику політики Наполеона III, «уряду національної оборони» та уряду А. Тьєру напередодні революції 18 березня 1871 р. у Франції:

<i>Наполеон III</i>	<i>«Уряд національної оборони»</i>	<i>Уряд А. Тьєру</i>

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–11;
- допоміжна література: 2, 3, 4, 9, 12, 16, 19–23, 30–33;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Тема 17. Держава і право Німеччини Нового часу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Вкажіть та охарактеризуйте демократичні перетворення революції в Німеччині 1848–1849 рр.
2. Складіть схему: державний механізм Німеччини за Конституцією 1871 р.

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–11;
- допоміжна література: 2, 3, 9, 16, 19–23, 28, 30–33;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Тема 18. Держава і право Росії Нового часу (XIX – початок XX ст.).

Завдання для самостійної роботи:

1. Право і суди в Росії в першій половині XIX ст.
2. Назвіть та охарактеризуйте контрреформи 80-90-х років XIX ст. в Росії.

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–11;
- допоміжна література: 2, 3, 12, 16, 19–21, 23, 30–33;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Тема 19. Держава і право Японії та Китаю Нового часу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Охарактеризуйте суспільний та державний лад у період «Закритої Японії».
2. Складіть схему: державний механізм Китаю за Конституцією 1912 р.

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–3, 6–11;
- допоміжна література: 2, 3, 12, 16, 19, 21, 23, 30–33;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Змістовий модуль 4. Держави і права зарубіжних країн Новітнього періоду.

Тема 20. Загальна характеристика держави і права в Новітню добу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Поява нових політичних партій, нових міжнародних організацій, їх вплив на національне і міжнародне законодавство.
2. Назвіть та охарактеризуйте нові типи держав після 1945 року.

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–4, 6–11;
- допоміжна література: 2, 3, 6, 16, 19, 21;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Тема 21. Держава і право Англії в Новітню епоху.

Завдання для самостійної роботи:

1. Назвіть та охарактеризуйте основні напрями державно-правового розвитку Англії наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.
2. Складіть схему: структура англійської судової системи.

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–11;
- допоміжна література: 2, 3, 6, 12, 16, 19–22, 28, 30–33;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Тема 22. Держава і право Франції в Новітню епоху.

Завдання для самостійної роботи:

1. Охарактеризуйте наслідки прийняття Конституцій 1946 р. та 1958 р. у Франції.
2. У формі таблиці визначте основні тенденції розвитку права в Франції у Новітній період:

<i>Галузі права</i>	<i>Характеристика</i>
право власності	
сімейне право	
трудове право	
екологічне право	
кримінальне право	
кримінальний процес	

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–11;
- допоміжна література: 2, 3, 6, 12, 16, 19–22, 27, 28, 30–33;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Тема 23. Держава і право Німеччини в Новітню епоху.

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть схему: державний механізм Німеччини за Веймарською Конституцією.

2. У формі таблиці визначте основні тенденції розвитку права в Німеччині у Новітній період:

<i>Галузі права</i>	<i>Характеристика</i>
право власності	
сімейне право	
трудове право	
екологічне право	
кримінальне право	
кримінальний процес	

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–11;
- допоміжна література: 2, 3, 6, 12, 16, 19–22, 28, 30–33;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Тема 24. Держава і право США Новітньої доби.

Завдання для самостійної роботи:

1. Назвіть та охарактеризуйте основні напрями державно-правового розвитку США наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.
2. У формі таблиці визначте загальні та специфічні особливості розвитку права США і Англії у Новітній період:

<i>Назва</i>	<i>США</i>	<i>Англія</i>
джерела та основні інститути приватного права		
шлюбно-сімейне право		
трудове і соціальне законодавство		
розвиток екологічного права		
зміни у кримінальному праві і процесі		
системи судових і правоохоронних органів		

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–11;
- допоміжна література: 2, 3, 6, 12, 16, 20–22, 28, 30–33;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

Тема 25. Держава і право Японії та Китаю у Новітню епоху.

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть схему: державний механізм Японії за Конституцією 1947 року.
2. У формі таблиці здійсніть порівняльну характеристику права Китаю в 1949–1976 рр. і у пореформений період:

<i>1949–1976 рр.</i>	<i>Пореформений період</i>

Рекомендовані джерела інформації:

- основна література: 1–11;
- допоміжна література: 2, 3, 16, 21, 31;
- інформаційні ресурси в інтернеті: 1–4.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

2.1. Загальні положення

Індивідуальні навчально-дослідні завдання (далі ІНДЗ) є однією з форм освітнього процесу, що виконуються під час позааудиторної самостійної роботи. ІНДЗ виконуються здобувачами вищої освіти самостійно з одержанням необхідних консультацій з боку викладача.

Видами ІНДЗ з навчальної дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» є доповідь з презентацією / реферат.

Вид ІНДЗ та його тематика обираються здобувачами вищої освіти самостійно із запропонованого нижче переліку тем, або виконуються на іншу, узгоджену із викладачем тему в межах дисципліни, що вивчається. ІНДЗ оцінюється відповідно до зазначених у цих методичних рекомендаціях критеріїв оцінювання.

Доповідь – це документ, у якому викладається самостійно опрацьована певна проблема (тема, питання) за навчальними посібниками, спеціальною літературою та іншими джерелами, подаються висновки, пропозиції. Вона призначена для усного (публічного) читання та обговорення. Метою доповіді є формування у студентів вміння пов'язувати теорію з практикою, користуватися літературою, популярно викладати складні питання, триматися перед аудиторією. Робота над доповіддю спрямована на формування у студентів уміння викладати сутність певного питання, коментувати конкретну думку, подію, факт, дати їм авторську аналітичну оцінку.

Для наочної підтримки захисту доповіді створюється презентація. **Презентація** – це представлення результатів самостійної роботи студента з опрацювання обраної теми. Мета презентації – набуття студентами навичок з аналізу власної роботи і публічного представлення результатів дослідження. Презентація дозволяє подати матеріал більш наглядно, індивідуально, з використанням елементів якісної графіки, відеоматеріалів, звуковим супроводом. Використання комп'ютерних презентацій сприяє розвитку наочно-образного мислення, стійкості уваги, образної пам'яті, уважності, спостережливості, стимулює продуктивні творчі функції мислення.

Реферати – це індивідуальні завдання, які сприяють поглибленню і розширенню теоретичних знань здобувачів вищої освіти з окремих тем дисципліни, розвивають навички самостійної творчої роботи з навчальною та науковою літературою, розвивають та закріплюють первинні навички дослідницької діяльності, а також застосуванні отриманих знань у здійсненні професійній діяльності. Ця навчальна робота прищеплює навички узагальнення програмного матеріалу, використання різноманітних джерел, складання бібліографії з теми дослідження, уміння робити порівняльний аналіз, контент-аналіз, зіставляти та узагальнювати різні підходи, погляди, конкретний матеріал,

розкривати своє ставлення до досліджуваних проблем, робити правильні обґрунтовані висновки.

2.2. Тематика та вимоги до виконання індивідуального навчально-дослідного завдання

Рекомендовані теми індивідуального навчально-дослідного завдання

№ з/п	Завдання	Кількість годин	
		Денна	Заочна
	<i>Доповідь з комп'ютерною презентацією / реферат</i>		
1	Соціальна структура стародавнього східного суспільства.		
2	Раннє, Давнє, Середнє та Нове царства в історії державно-правового розвитку Стародавнього Єгипту.		
3	Правове становище вільного населення в Месопотамії.		
4	Право власності за Законами царя Хаммурапі та Законами Ману: порівняльна характеристика.		
5	Правовий статус війська та вплив варново-кастової системи на його формування у Стародавній Індії.		
6	Історичне значення договору позики Стародавньої Індії.		
7	Злочини проти держави та особи за давньоіндійськими законами.		
8	Особливості суспільного ладу Китаю.		
9	Звинувачувально-змагальний характер судового процесу в Стародавньому Китаї.		
10	Вплив конфуціанства та школи легістів на розвиток китайського права.		
11	Система афінської демократії.		
12	Магістратури у Римі.		
13	Право Стародавнього Риму: періодизація, джерела.		
14	Право власності та зобов'язань в афінському праві.		
15	Суспільний і державний лад Риму в період монархії.		
16	Судоустрій і судочинство у Стародавньому Римі.		
17	Структура та характер політичної влади Спарти.		
18	Договір займу в Стародавньому світі.		
19	Адміністративно-територіальний устрій франкської держави.		
20	Вплив християнської церкви на правову систему франкської держави.		
21	Патріархальний характер шлюбно-сімейних відносин у франкському суспільстві.		
22	Кримінальний процес у франків.		
23	Основні етапи розвитку ранньофеодальної станово-		

	представницької монархії в країнах Європи.		
24	Характеристика основних джерел права європейських держав періоду станово-представницької монархії.		
25	Основні етапи розвитку абсолютної монархії в країнах Європи.		
26	Особливості абсолютизму у державах Європи.		
27	Сутність сюзеренітету-васалітету в країнах Європи.		
28	Джерела та основні риси права у Франції, Англії, Німеччині періоду абсолютизму: порівняльний аналіз.		
29	Звинувачувально-змагальний та інквізиційний процес в країнах Європи у період Середньовіччя.		
30	Основні принципи американського федералізму.		
31	Основні риси права середньовічних держав Далекого Сходу.		
32	Еволюція феодалізму в Росії.		
33	Право феодальної Росії.		
34	Цивільний кодекс Наполеона 1804 р. і його вплив на формування континентальної системи права.		
35	Судова система Паризької комуни.		
36	Конституційний процес у Німеччині (перша половина XIX ст. – початок XX ст.).		
37	Соціальне законодавство в Німецькій імперії (кін. XIX – поч. XX ст.).		
38	Суспільно-політична модернізація Японії у другій половині XIX ст.		
39	Особливості розвитку правових систем у XX ст.		
40	Сутність делегованого законодавства в Англії, Франції, США.		
41	Еволюційний шлях утворення кодифікованого права Великобританії.		
42	Реформа кримінального права Великобританії у 90-ті роки XX століття.		
43	Регулятивна роль держави у соціально-економічній сфері Франції на рубежі XX – XXI століть.		
44	Спільні та відмінні риси правових систем Японії і Китаю (друга половина XX – початок XXI ст.).		
45	Сучасне право країн Європи: зміст та основні тенденції розвитку.		
	Разом	20	20

При підготовці та написанні доповіді з презентацією рекомендується використовувати наступний досвід:

1. Здобувач повинен уважно ознайомитися з рекомендованою тематикою доповіді, запропонованою в цій розробці, і вибрати тему. Можна запропонувати свою власну тему доповіді.

2. З'ясувати зміст обраної теми та цільову настанову, визначити і накреслити головні питання які підлягають розгляду, проконсультуватися з цього приводу у викладачів.

3. Підібрати матеріал, обдумати і структурувати доповідь, підібрати демонстраційно-наочний матеріал.

4. При необхідності скласти план особистої роботи. У плані визначити терміни написання презентації, редагування.

5. Підготувати список необхідної літератури з теми. У цій роботі доцільно користуватися каталогами бібліотек.

6. Провести пробну репетицію виступу, підготуватися до відповідей на можливі запитання.

Характеристика та вимоги до основних компонентів змісту роботи:

При виконанні письмових індивідуально-дослідних завдань бажано дотримуватися відповідних вимог.

Структура індивідуального завдання включає такі основні елементи (орієнтовна):

- титульний аркуш;
- зміст дослідження;
- мета і предмет дослідження;
- основна частина;
- висновки;
- список використаних джерел (до 10 основних).

Титульна сторінка оформлюється за встановленим зразком (див. додаток А) та є першою сторінкою індивідуального завдання.

У **Вступі** необхідно відобразити суть та обґрунтування вибору теми, структуру її розгляду, здійснити перехід до основного судження. На цьому етапі важливо правильно сформулювати питання, на яке автор збирається знайти відповідь під час дослідження.

Основна частина передбачає розкриття обраної теми доповіді, де буде сформульовано судження, розкрито аргументацію та аналіз, використовуючи обґрунтування тез і роздумів, докази, факти і приклади на їх підтримку.

У **висновках** необхідно викласти основне судження, резюмувати аргументи на захист основного судження, показати особисті думки щодо висвітленої теми. Доповіді можуть включати в себе авторські рекомендації, пропозиції або інші мотиваційні елементи.

Список використаних джерел містить перелік літературних джерел, що використовуються при підготовці презентації. Список використаних джерел повинен бути з докладним зазначенням вихідних матеріалів. Крім електронних адрес потрібно вказувати і друковані видання.

Правила оформлення презентації:

Параметри сторінки:

- розмір слайдів має відповідати розміру екрана;
- орієнтація слайда – альбомна;
- ширина слайда – 24 см;
- висота слайда – 18 см;
- нумерувати слайди слід арабськими цифрами без знаків номера, рисочок тощо;
- формат показу слайдів – «Демонстрація»;
- графічний і текстовий матеріали розміщуються на слайдах так, щоб ліворуч і праворуч від краю слайда залишалось чисте поле шириною не менше 0,5 см.

Використовується програма PowerPoint. Обсяг: 13-15 слайдів у вигляді файлу формату *.ppt або *.pptx.

Мова презентації – українська.

Додаткові вимоги до змісту презентації (за Д. Льюїсом):

- кожен слайд має відображати одну думку;
- текст має складатися з коротких слів та простих речень;
- рядок має містити 6 – 8 слів;
- всього на слайді має бути 6 – 8 рядків;
- загальна кількість слів не повинна перевищувати 50;
- дієслова мають бути в одній часовій формі;
- заголовки мають привертати увагу аудиторії та узагальнювати основні ідеї слайда;
- у заголовках мають бути і великі, і малі літери (а не тільки великі);
- слайди мають бути не надто яскравими – зайві прикраси лише створюють бар'єр на шляху ефективної передачі даних;
- кількість блоків статистичних даних на одному слайді має бути не більше чотирьох;
- підпис до ілюстрації розміщується під нею, а не над нею;
- усі слайди презентації мають бути витримані в одному стилі.

При підготовці та написанні реферату рекомендується використовувати наступний досвід:

1. Здобувач вищої освіти повинен уважно ознайомитися з рекомендованою тематикою рефератів, запропонованою в цій розробці, і вибрати тему. Можна запропонувати свою власну тему реферату.

2. З'ясувати зміст обраної теми та цільову настанову, проконсультуватися з цього приводу у викладачів, визначити і накреслити головні питання які підлягають розгляду.

3. При необхідності скласти план особистої роботи. У плані визначити терміни написання реферату, редагування, виготовлення наочних матеріалів (схем, таблиць, тощо).

4. Підготувати список необхідної літератури з теми. У цій роботі доцільно користуватися каталогами бібліотек.

5. Вивчити рекомендовану літературу, тобто вибрати основні положення, які відносяться до теми реферату, з'ясувати фактичний матеріал та висновки, до яких приходить автор. Під час вивчення літератури треба робити відповідні записи, які потім слід використати при написанні реферату.

Характеристика та вимоги до основних компонентів змісту реферату:

При написанні реферату бажано дотримуватися відповідних вимог.

Структура реферату включає такі основні елементи (орієнтовна):

- титульний аркуш (додаток А);
- зміст;
- вступ;
- основна частина, яка складається з 2-3 рівнозначних за обсягом розділів, кожний з яких завершується стислими висновками;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідністю).

Титульна сторінка реферату оформлюється за встановленим зразком (див. додаток А) та є першою сторінкою реферату, проте номер на ній не проставляється.

Зміст роботи подається на початку реферату. Він повинен бути оформлений як простий або розгорнутий план. Зміст містить назву та нумерацію усіх розділів і підрозділів.

У **Вступі** необхідно відобразити роль і значення проблеми (теми), що вивчається, вказати мету, завдання, об'єкт роботи.

Основна частина подається у вигляді систематизованої реферативної інформації та її аналізу, що передбачає безпосередній виклад змісту теми реферату, глибоке і всебічне висвітлення її основних положень.

У **висновках** необхідно підвести підсумки досліджень, які проведені в рефераті.

Список використаних джерел містить перелік літературних джерел, що використовуються при підготовці реферату. Список використаних джерел повинен складати не менше 10 найменувань. Мінімальна кількість джерел має становити не менше ніж 60 % найменувань за останні 5 років. Кількість Інтернет-документів не повинна перевищувати 15 % загальної кількості списку джерел.

Додатки складаються з допоміжних таблиць, розмір яких більший за одну сторінку, діаграм, схем, інструкцій, методик, звітної документації, допоміжних ілюстрацій, тощо і нумеруються в тій послідовності, в якій на них надаються посилання в тексті.

Орієнтований розподіл складових структури реферату та їх обсяг здійснюється в такому порядку:

Таблиця 1

Приблизний розподіл складових структури реферату

Основні елементи структури	Кількість сторінок	Обсяг
Титульний аркуш	1 стор.	Обсяг 15-20 сторінок
Зміст	1 стор.	
Умовні позначки (скорочення)	1 стор. <i>за необхідністю</i>)	
Вступ	стор.	
Основна частина: 2-3 рівновеликих розділи, які можуть складатися з 2-4 підрозділів (але не обов'язково). Кожна складова основної частини (розділи) завершується стислими висновками (<i>не виносяться до змісту</i>)	до 15 стор. (з загальним обсягом 20 стор.), або до 10 стор. (з загальним обсягом 15 стор.)	
Висновки	1-2 стор.	
Список використаних джерел	10-15 джерел	
Додатки	не регламентуються	Обсяг не обмежений

Правила оформлення реферату:

Текст реферату виконується на стандартних аркушах формату А4 (210x297) і розміщується на одній стороні аркуша. Тип шрифту – Times New Roman Суг. Шрифт основного тексту – звичайний, розмір 14; абзац – 1,25; інтервал – 1,5; текст повинен бути відформатованим по ширині й без перенесень.

Кожна сторінка має однакові поля: ліве – 20 мм, праве – 10 мм, верхнє, нижнє – 20 мм. Загальний обсяг реферату, виконаного на комп'ютері, – 15-20 сторінок, або 10-15 сторінок рукописного тексту.

Сторінка тексту повинна містити 29-30 рядків.

Розділи нумерують арабськими цифрами, підрозділи – двома арабськими цифрами, розділеними крапкою: перша означає номер розділу, друга – підрозділу. Номер розділу та підрозділу показують перед їх заголовком, у кінці заголовка крапку не ставлять. Підкреслювання, фарбування та переніс слів у заголовках не допускається. Кожний розділ треба починати з нової сторінки.

Усі сторінки роботи послідовно нумерують арабськими цифрами, проставляючи їх у правому верхньому куті (без крапки). Нумерація сторінок починається з титульного листа, на якому цифра «1» не ставиться. Рисунки, таблиці (які розміщені в тексті роботи), список використаних джерел, додатки також включаються до наскрізної нумерації.

При написанні реферату необхідно: викладати матеріал грамотно з використанням наукового стилю писемної мови, логічно, послідовно; чітко формулювати думки; узагальнювати результати досліджень у вигляді таблиць,

схем, діаграм, безпосередньо пов'язаних з питаннями теми, але їх кількість не повинна бути надмірною. Мова написання реферату – українська.

Оформлення ілюстрацій, таблиць, цитат у ІНДЗ за видами:

Усі ілюстрації (графіки, схеми, діаграми тощо) іменуються рисунками. Рисунки нумеруються послідовно в межах розділу та порядкового номера рисунка, розділених крапкою, наприклад: 3.2 (другий рисунок третього розділу). Рисунки повинні розміщуватися зразу після посилання на них у тексті ІНДЗ. Кожний рисунок повинен супроводжуватися змістовним підписом. Підпис розміщується під рисунком в один рядок з номером.

Таблиці повинні мати назву, яка відображає їх зміст. Таблиці повинні бути компактними, наочними і зрозумілими. Небажаним є перенос таблиць, якщо зони повністю вміщуються на одній сторінці.

Усі таблиці повинні бути пронумеровані. Номер таблиці ставиться зліва від назви і складається із номера розділу та порядкового номера таблиці, розділених крапкою, наприклад, 1.1. (перша таблиця першого розділу), 2.1 (перша таблиця другого розділу).

Скорочення слів у заголовках розділів, підрозділів, таблиць, додатків і в підписах під рисунками не допускається, а в тексті можливі лише загальноприйняті скорочення.

При написанні ІНДЗ обов'язковими є посилання на автора та джерело, звідки запозичені матеріал або окремі дані. Цитати, взяті із праць або офіційних документів, повинні відповідати оригіналу.

Перелік літературних джерел, використаних при виконанні ІНДЗ, наводять наприкінці тексту, а по тексту повинні бути наведені посилання, які подаються у квадратних дужках з вказівкою номеру джерела у списку літератури та сторінки, наприклад, [1, с. 15–11], або «... у працях [3–5]...», або «... у працях [3; 5]...» і т.д.

Бібліографічний опис списку використаних джерел у ІНДЗ за видами:

Необхідно оформляти з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Література подається в алфавітному порядку або в порядку посилання в тексті.

Наведені в списку використаних джерел друковані праці записують мовою оригіналу і оформляють згідно з вимогами державного стандарту.

Зразок оформлення літератури:

1. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник / О. М. Бандурка, Д. В. Швець, М. Ю. Бурдін, О. М. Головка та ін. ; за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків : Майдан, 2020. 618 с. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9481/Bandurka_istoriya_prava-zarubizh%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y

2. Маймескулов Л. М., Тихоненков Д. А., Россіхін В. В., Власенко С. І. Історія держави і права зарубіжних країн : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. Л. М. Маймескулова. Харків : Право, 2013. 520 с.
3. Ластовський В. В. Історія держави і права зарубіжних країн : навч. посіб. Київ : Видав. центр КНУКіМ, 2017. 195 с.
4. Тищик Б. Й. Історія держави і права зарубіжних країн. Новий час (XVII ст. – 1918 р.) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Львів : Світ, 2013. 750 с.

При виконанні ІНДЗ необхідно дотримуватись наступних вимог:

№ з/п	Критерії	Показники
1	Науковість, об'єктивність	<p>Уміння поставити проблему, встановити її актуальність, сформулювати мету і завдання дослідження.</p> <p>Відображення основних термінів і фактичного матеріалу з теми дослідження.</p> <p>Знання існуючих способів і оригінальність власного вирішення проблеми, що досліджується.</p> <p>Уміння використовувати у дослідженні сучасний аналітичний і методологічний інструментарій, працювати з літературними джерелами.</p> <p>Повнота розкриття теми.</p> <p>Достовірність наданої інформації. Коректність змісту та фактів, наведених у ІНДЗ.</p> <p>Знання змісту виконаної роботи, вільне володіння інформацією з теми.</p>
2	Відповідність стандартам оформлення	<p>Знання і виконання вимог щодо оформлення змісту виконаної роботи (титульний лист, зміст, мета і предмет дослідження основна частина, висновки, список використаних джерел).</p> <p>Мовне оформлення та володіння стилем наукового викладу.</p> <p>У презентаціях: розміщення і комплектування об'єктів.</p> <p>Єдиний стиль слайдів.</p>
3	Послідовність, системність	<p>Уміння виокремити головне.</p> <p>Уміння подавати інформацію системно, логічно, послідовно, лаконічно та завершено.</p>
4	Доступність	<p>Простота і ясність викладу.</p> <p>Уміння логічно, доказово подати інформацію.</p> <p>Уміння описувати хід виконання дослідження.</p> <p>Використання інформаційних джерел і посилання на них.</p> <p>Логічність висловлювання думок, уміння порівнювати, аналізувати.</p>

5	Зв'язок з життям (практичність)	Наявність рекомендацій щодо використання результатів дослідження.
6	Свідомість, творчість і активність	Розуміння і аргументація актуальності теми. Уміння оцінювати достовірність отриманих результатів, узагальнювати і робити висновки. Виявлення власного ставлення до проблеми. Творчий підхід, самостійність, оригінальність в опрацюванні матеріалу. Уміння аргументовано захищати власну точку зору. Уміння коректно, стисло, точно відповідати на запитання.
7	Наочність	Використання під час захисту ІНДЗ засобів унаочнення та якості їх виконання. Відповідність ілюстрацій темі і результатам дослідження. Схеми, графіки тощо, чіткі, доступні до сприйняття. Використання інформаційних джерел і власних ілюстрацій (малюнків, фото, відео).

2.3. Захист індивідуального навчально-дослідного завдання

Захист індивідуального навчально-дослідного завдання відбувається на практичному занятті.

Представляючи свою роботу на захисті, здобувач вищої освіти повинен у стислому вигляді обґрунтувати актуальність теми та схарактеризувати структуру роботи; стисло викласти найбільш важливі положення та основний зміст роботи; коротко охарактеризувати результати дослідження.

На виступ здобувача відводиться до 5-7 хвилин. Виступ та відповіді на запитання, зауваження й побажання повинні показати найвищий рівень теоретичної підготовки здобувача вищої освіти, його всебічну ерудицію та вміння доступно викласти основні результати проведеного дослідження.

За результатами захисту індивідуального навчально-дослідного завдання викладач ухвалює рішення щодо оцінки роботи та робить позначку про захист на титульній сторінці завдання.

Повторний захист індивідуального навчально-дослідного завдання з метою підвищення оцінки не дозволяється.

2.4. Дотримання вимог академічної доброчесності

Згідно статті 42 Закону України «Про освіту» та «Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»» (затверджено Вчено радою протокол № 9 від 26.04.2018, розміщено на офіційному веб-сайті університету:

https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P101.pdf) кожний здобувач повинен дотримуватися академічної доброчесності.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності при написанні ІНДЗ передбачає:

- самостійне виконання всіх етапів підготовки та написання навчальної роботи;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Якщо ІНДЗ у більшості складається з перефразованих ідей інших авторів без оригінального аналізу чи думок здобувача вищої освіти, воно все одно буде вважатися плагіатом, навіть якщо усі запозичені думки будуть правильно процитовані.

РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

3.1. Тестові завдання для самоконтролю

Тестові завдання, які можуть бути використані для проміжного і підсумкового контролю знань.

Інструкція: уважно прочитайте запропоновані тестові завдання та оберіть одну правильну відповідь.

1. Вкажіть, якій метод відтворює картини минулого за наявності необхідної кількості історичних та правових джерел певного історичного періоду:

- а) системний;
- б) порівняльно-історичний;
- в) конкретно-історичний;
- г) ретроспективний.

2. Визначте часові рамки періоду Стародавнього світу в історії держави і права зарубіжних країн:

- а) V тис. до н. е. – V ст. н. е.;
- б) IV тис. до н. е. – V ст. н. е.;
- в) IV тис. до н. е. – I ст. н. е.;
- г) III тис. до н. е. – IV ст. н. е.

3. Назвіть форму правління Стародавнього Єгипту:

- а) республіка;
- б) монархія;
- в) тиранія;
- г) східна деспотія.

4. Вкажіть особливості розірвання шлюбу в Стародавньому Єгипті:

- а) розлучення допускалося у виключних випадках;
- б) розлучення допускалося з ініціативи обох сторін;
- в) розлучення допускалося лише за ініціативою чоловіка;
- г) розлучення допускалося лише за дозволом церкви.

5. Назвіть одну з найдавніших упорядкованих збірок звичаєвого права, яка відображала розвиток Вавілонської держави є:

- а) Закони Ману;
- б) Закони XII таблиць;
- в) Звід законів Юстиніана;
- г) Закони Хаммурапі.

6. Визначте форму правління Стародавньої Індії:

- а) республікою;
- б) військовою диктатурою;
- в) монархією;
- г) політією.

7. Вкажіть, яка з поданих нижче варн Стародавньої Індії мала виключне право тлумачити закони:

- а) брахмани;
- б) кшатрії;
- в) вайш'ї;
- г) шудри.

8. Визначте основну мету покарань у Стародавньому Китаї:

- а) виправлення;
- б) залякування;
- в) суспільний осуд;
- г) попередження злочинів.

9. Вкажіть, у якій державі Стародавнього Сходу за злочини визначалось суворе покарання у формі знищення трьох поколінь:

- а) Єгипет;
- б) Вавилон;
- в) Індія;
- г) Китай.

10. Укажіть, хто в Афінах вважався повноправними громадянами (у політичному аспекті):

- а) жителі міста;
- б) лише афіняни;
- в) метеки (іноземці);
- г) усе вільне населення.

11. Зазначте основну мету покарань в Афінах:

- а) виправлення;
- б) суспільний осуд;
- в) заподіяння злочинцеві страждань;
- г) попередження злочинів.

12. Назвіть основне джерело римського права посткласичного періоду:

- а) Закони Хаммурапі;
- б) Закони XII таблиць;
- в) Звід законів Юстиніана;
- г) Салічна правда.

13. Вкажіть, яке право передбачало існування власної системи правових норм, які регулювали політичне життя міста?

- а) звичаєве право;
- б) ленне право;
- в) магдебурзьке право;
- г) канонічне право.

14. Визначте, особливість організації судової системи й процесу Стародавнього Риму:

- а) відокремлення судової влади від адміністративної;
- б) поєднання адміністративної і судової влад;
- в) відокремлення судової влади від влади виконавчої;
- г) її яскраво виражений демократизм.

15. Яка римська провінція стала центром формування франківської держави:

- а) Дакія;
- б) Фракія;
- в) Галлія;
- г) Панонія.

16. Яке право прийнято називати «кулачним» правом:

- а) ленне право;
- б) звичаєве право;
- в) феодалне право;
- г) доменіальне право.

17. Назвіть збірник звичаєвого права стародавніх франків:

- а) Вестготська правда;
- б) Салічна правда;
- в) Рипуарська правда;
- г) Саксонська правда.

18. Назвіть станово-представницький орган середньовічної Німеччині:

- а) парламент;
- б) Генеральні штати;
- в) рейхстаг;
- г) кортеси.

19. Вкажіть, у якому році Велика хартія вольностей отримала статус нормативно-правового документа в Англії:

- а) 1215 р.;
- б) 1245 р.;

- в) 1265 р.;
- г) 1432 р.

20. Назвіть основні риси західноєвропейського континентального права доби розвинутого феодалізму:

- а) просвітницький абсолютизм;
- б) партикуляризм;
- в) розвиток публічного та приватного права;
- г) глосарій.

21. Назвіть центральні органи державного управління Арабського халіфату:

- а) канцелярії еміра;
- б) дивани;
- в) колегії шейхів;
- г) міністеріали.

22. Вкажіть основну мету покарання в Росії у період абсолютизму:

- а) залякування;
- б) ізоляція злочинця, виховання;
- в) залякування, відплата;
- г) залякування, відплата, ізоляція злочинця та його експлуатація.

23. Назвіть, чим відрізнявся індійський феодалізм від європейського:

- а) підлеглість селянина;
- б) надання військовій знаті землі в обмін на службу;
- в) переважання державної власності на землю;
- г) збільшення різного роду податків.

24. Назвіть перший китайський кодекс ранньофеодального періоду:

- а) Кримінальний кодекс династії Тан (653 р.);
- б) Кодекс династії Сун (963 р.);
- в) збір законів династії Мін (кінець XIV ст.);
- г) уложення династії Цин (1646 р.).

25. Назвіть вищу судову інстанцію ранньофеодальної Японії:

- а) Державна рада;
- б) імператор;
- в) Міністерство юстиції;
- г) управління провінції.

26. Визначте період протекторату Кромвеля часів Англійської революції XVII ст.:

- а) 1649 –1658 рр.;

- б) 1649 – 1653 рр.;
- в) 1640 – 1649 рр.;
- г) 1658 – 1660 рр.

27. Шаріат – це:

- а) джерело мусульманського права;
- б) орган судочинства;
- в) священна книга ісламу;
- г) назва мусульманського права.

28. Вкажіть, яка поправка до Конституції відмінила рабство у США?:

- а) поправка XII, прийнята в 1804 р.;
- б) поправка XIII, прийнята в 1865 р.;
- в) поправка XV, прийнята в 1870 р.;
- г) поправка XVII, прийнята в 1913 р.

29. Визначте, в якій країні вперше був запроваджений інститут президента:

- а) Англії;
- б) США
- в) Німеччині;
- г) Франції.

30. Яку форму правління встановила перша конституція Франції від 3 вересня 1791 р.:

- а) конституційна монархія;
- б) парламентська республіка;
- в) президентська республіка;
- г) військова диктатура.

31. Яку форму правління було встановлено Хартією 1814 р. у Франції:

- а) конституційна монархія;
- б) парламентська республіка;
- в) президентська республіка;
- г) диктатура.

32. Назвіть основну мету революції 1848 р. у Німеччині:

- а) створення федеральної президентської монархії;
- б) визволення з-під влади іноземних держав;
- в) створення єдиної держави;
- г) утримання політичної і адміністративної автономії для певної частини держави.

33. Назвіть причину відставання Російської імперії від передових в економічному і суспільно-політичному вимірах капіталістичних держав у XIX ст.:

- а) проведення реформ;
- б) контреформи;
- в) зміцнення капіталістичних відносин;
- г) збереження феодальних відносин.

34. Назвіть форму правління японської держави за Конституцією 1889 р.:

- а) конституційна монархія;
- б) парламентська монархія;
- в) дуалістична монархія;
- г) республіка.

35. Вкажіть, після яких подій на поч. XX ст. Китай був розподілений на південну і північну частини:

- а) Сіньхайська революція (1911 р.);
- б) прийняття Тимчасової Конституції Китайської Республіки (1912 р.);
- в) повстання (друга революція), організоване керівництвом партії Гоміндану (1913 р.);
- г) мілітаризація всіх сфер суспільно-політичного життя (1913 р.).

36. Вкажіть, в якій країні поділ системи права на публічне і приватне отримав теоретичне обґрунтування:

- а) Греції;
- б) Англії;
- в) Стародавньому Римі;
- г) США.

37. Укажіть, коли тоталітаризм як загальне явище розвитку країн отримав свій прояв:

- а) XVII ст.;
- б) XVIII ст.;
- в) XIX ст.;
- г) XX ст.

38. Яке джерело права стало відігравати найбільшу правотворчу роль після Другої світової війни:

- а) делеговане законодавства;
- б) судові рішення;
- в) зобов'язання з деліктів;
- г) рішення парламенту.

39. Вкажіть, у яких демократичних країнах в епоху Новітнього часу монарх перетворився на формального главу держави:

- а) Швеція, Нідерланди;
- б) Великобританія, Росія;
- в) Великобританія, Японія;
- г) Бельгія, Данія.

40. Що обумовило незворотній процес розпаду імперій у XX ст.:

- а) посилення національно-визвольної боротьби в колоніях;
- б) конституційні і парламентські реформи в імперіях;
- в) друга світова війна;
- г) формування країн соціалістичного блоку.

41. Назвіть форму державного устрою сучасної Великобританії:

- а) президентська республіка;
- б) парламентська республіка;
- в) абсолютна монархія;
- г) конституційна монархія.

42. Основи сучасного німецького федералізму були закладені:

- а) Веймарською Конституцією 1919 р.;
- б) Боннською Конституцією 1949 р.;
- в) Конституцією НДР 1949 р.;
- г) Конституцією НДР 1968 р.

43. Вкажіть, коли у Франції скасовано страту як вищу міру покарання:

- а) 1945 р.;
- б) 1946 р.;
- в) 1958 р.;
- г) 1981 р.

44. Назвіть основні види покарань в XX ст. у США:

- а) страта, позбавлення волі, штраф;
- б) позбавлення волі, пробація;
- в) позбавлення волі, штраф;
- г) позбавлення волі, обмеження в правах.

45. Вкажіть форму державного устрою сучасної Японії:

- а) президентська республіка;
- б) парламентська республіка;
- в) конституційна монархія;
- г) абсолютна монархія.

46. Назвіть процедуру винесення рішення китайськими судами у першій половині XX ст.:

- а) за стандартами конфуціанства;
- б) застосування норм писаного права;
- в) згідно з нормами матеріального права з дотриманням усіх процесуальних вимог;
- г) на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, які підтверджені доказами.

3.2. Перелік запитань для підготовки до складання екзамену

1. Предмет і завдання курсу історії держави і права зарубіжних країн.
2. Загальні закономірності формування держави і становлення права в країнах Стародавнього Сходу.
3. Суспільний устрій та державний лад Стародавнього Єгипту.
4. Характеристика правової системи та правових інститутів Стародавнього Єгипту.
5. Суспільний та державний лад Стародавнього Вавилону.
6. Загальна характеристика Законів царя Хаммурапі.
7. Утворення і розвиток держави і права в Стародавній Індії.
8. Джерела та основні риси права Стародавньої Індії.
9. Виникнення і розвиток держави і права у Стародавньому Китаї.
10. Джерела та основні риси права Стародавнього Китаю.
11. Особливості держави і права античного світу. Утворення Афіньської держави.
12. Реформи Солона, Клісфена, Ефіальта та Перикла у Афінах.
13. Державний лад Афін у VI – V ст. до н.е. Система афіньської демократії.
14. Особливості державно-правового розвитку Спарти.
15. Основні риси афіньського права.
16. Утворення держави в Римі. Реформи Сервія Тулія.
17. Суспільний та державний лад Риму в період республіки.
18. Суспільний та державний лад Риму в період імперії.
19. Державний лад Риму в період принципату та в період домініанту.
20. Право Стародавнього Риму (періодизація, джерела).
21. Суспільний та державний лад середньовічної Візантії.
22. Візантійське право (періодизація, джерела).
23. Держава і право франків.
24. Передумови створення, основні положення та загальна характеристика «Салічної правди».
25. Основні етапи виникнення і розвитку англосаксонської держави і права.
26. Джерела та основні риси англосаксонського права.
27. Поняття та особливості сенйоріальної монархії.
28. Станово-представницька монархія у Франції (XIII – XIV ст.).
29. Утворення станово-представницької монархії в Англії (XIII – XIV ст.).
30. Особливості станово-представницької монархії в Німеччині (XIII – XIV ст.).
31. Абсолютна монархія у Франції (XVI – XVII ст.).

32. Особливості англійського абсолютизму (XVI – XVII ст.).
33. Абсолютна монархія в Німеччині (XVI – XVII ст.).
34. Джерела та основні риси феодального права Франції.
35. Джерела та основні риси феодального права Німеччини.
36. Джерела та загальні риси права феодальної Англії.
37. Канонічне право в західноєвропейських феодальних державах.
38. Суспільний та державний лад феодального Китаю.
39. Джерела та основні риси феодального права Китаю.
40. Делійський султанат і імперія Великого Могола в Індії.
41. Розвиток державності в Японії у період Середньовіччя.
42. Джерела та основні риси феодального права Японії.
43. Виникнення та розвиток Арабського Халіфату. Державний лад.
44. Джерела та основні риси мусульманського права.
45. Подолання феодальної роздробленості та утворення Великого князівства Московського.
46. Московська держава в XVI-XVII ст.
47. Розвиток феодального права Московської держава у XVI-XVII ст. Судебник 1550 року.
48. Джерела та основні риси права феодальної Росії.
49. Буржуазна революція середини XVII ст. і розвиток державності в Англії. Протекторат Олівера Кромвелля.
50. Державний устрій Англії у XIX ст.
51. Джерела та основні риси права Англії середини XVII – XIX ст.
52. Війна за незалежність американського народу у другій половині XIX ст.: причини та наслідки.
53. Джерела американського права Нового часу, їх загальна характеристика.
54. Характеристика американської правової системи кінця XVII – XIX ст.
55. Передумови, особливості та основні етапи французької революції XVIII ст.
56. Декларація прав людини і громадянина 1789 р. та Французькі Конституції 1791 і 1793 років.
57. Директорія, консульство та імперія Франції: державно-правові аспекти.
58. Друга республіка в Франції. Конституція 1848 року.
59. Друга імперія у Франції. Конституція 1852 р.
60. Суспільний і державний лад Німеччини у XIX ст.
61. Революція в Німеччині (1848 р.) та її вплив на розвиток німецьких держав.
62. Об'єднання Німеччини. Конституція 1871 року.
63. Джерела та основні риси права Німеччини Нового часу.
64. Право і суди в Росії в першій половині XIX ст.
65. Державні реформи в Росії в 60-80 роках XIX ст.
66. Революція 1917 р. в Росії і виникнення радянської держави і права.
67. Суспільний і державний лад Японії середини XIX ст.
68. Зміни в суспільному і державному ладі Японії після революції Мейдзи. Конституція Японії 1889 р.
69. Наслідки синхайської революції. Проголошення республіки в Китаї.

70. Зміни на політичній карті Європи після Першої світової війни.
71. Розпад Британської колоніальної імперії у ХХ ст.
72. Розвиток публічного та приватного права Новітнього часу.
73. Вплив міжнародних правових норм на внутрішнє право окремих держав в Новітню добу.
74. Державно-правовий розвиток Німеччини у період існування Веймарської республіки. Конституція 1919 р.
75. Суспільний і державний лад нацистської Німеччини.
76. Державно-правовий розвиток ФРН у другій половині ХХ ст. Конституція ФРН 1949 р.
77. Особливості розвитку правової системи Німеччини наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.
78. Третя республіка Франції Новітнього періоду.
79. Четверта республіка Франції Новітнього періоду. Конституція 1946 р.
80. П'ята республіка Франції Новітнього періоду. Конституція 1958 р.
81. Передумови, характер та наслідки реформ президента США Ф. Д. Рузвельта.
82. Джерела та основні риси права США у другій половині ХХ ст.
83. Особливості державно-правового розвитку США наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.
84. Зміни у суспільному і державному ладі Англії у Новітній період.
85. Джерела та основні риси права Англії в Новітню епоху.
86. Основні напрями державно-правового розвитку Англії наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.
87. Японія в період між двома світовими війнами. Мілітаризація суспільства.
88. Розвиток японської держави після Другої світової війни. Конституція 1947 р.
89. Утворення Китайської Народної Республіки. Конституція КНР 1954 р.
90. Порушення прав людини в КНР в період так званої «культурної революції».

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН»

Контрольними заходами оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» є поточний та підсумковий контроль. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу та шкалу ECTS.

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0 балів	Здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань або здобувач відмовляється від відповіді, або відсутній.
	1 бал	Здобувач вищої освіти частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.
	2 бали	Здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
	3 бали	Здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
	4 бали	Здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
	5 балів	Здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та

		аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.
Самостійна робота здобувача (письмові завдання)	0 балів	Самостійна робота не виконана або не зарахована.
	1 бал	Відповідь дуже фрагментарна. Здобувач вищої освіти не має системних знань з дисципліни чи окремої теми курсу. Понятійно-термінологічний апарат майже не сформований. Самостійна робота виконана менше, ніж 20% загального обсягу завдань або (та) тільки розпочато розв'язання завдань. Виклад матеріалу не структурований. У відповіді наявні фактичні, граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.
	2 бали	Відповідь дуже фрагментарна. Здобувач вищої освіти має дуже поверхові знання з питання. Пояснює суть окремих понять. Виклад матеріалу не структурований, порушена послідовність та логіка викладу. Здобувач вищої освіти використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. Самостійна робота виконана у неповному обсязі, але правильно або у повному обсязі з суттєвими недоліками. У відповіді наявні фактичні, граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.
	3 бали	Відповідь неповна, фрагментарна. Здобувач вищої освіти не має системних знань з дисципліни чи окремої теми курсу. Понятійно-термінологічний апарат в цілому сформований, але здобувач оперує, як правило, одним підходом до тієї чи іншої проблематики, висвітлює окрему класифікацію тощо. Виклад матеріалу не структурований, часто порушується послідовність та логіка викладу. У відповіді відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь позбавлена творчого підходу і має формальний характер. Здобувач вищої освіти використовує знання в знайомій ситуації, але не може застосувати їх в новій ситуації. У відповіді наявні фактичні, граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.
	4 бали	Відповідь здобувача вищої освіти майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Висвітлюється зміст окремих класифікацій, підходів

		тощо. Виклад матеріалу структурований, логічний, але дещо порушена послідовність викладу. Здобувач вищої освіти володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Але у відповіді недостатня доказова база, мало прикладів, допущені окремі неточності. При відповіді на проблемні питання здобувач висловлює свою позицію, але недостатньо її аргументує. Вільно оперує знаннями, застосовує їх в знайомій та новій ситуації. Матеріал викладено правильною мовою, але присутні окремі граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.
	5 балів	Здобувач вищої освіти продемонстрував досконале знання та розуміння понятійно-термінологічного апарату та теоретичного матеріалу тієї чи іншої теми. Вільно оперує різноманітними класифікаціями, підходами тощо. Відповідь на поставлені запитання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями, прикладами, висновками. Виклад матеріалу має логічний, доказовий і послідовний характер. Здобувач вищої освіти володіє вміннями аналізувати, порівнювати, узагальнювати, систематизувати. Вільно висловлює свою позицію з проблемних питань та аргументує її. Володіє вміннями застосовувати теоретичні знання на практиці не тільки в знайомих, але й в нових ситуаціях. Володіє високою культурою мовлення. Відсутні відповіді граматичні, орфографічні та стилістичні помилки.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (доповідь з комп'ютерною презентацією / реферат)	<i>(доповідь з комп'ютерною презентацією)</i>	
	0 балів	Не зараховуються презентації, які є плагіатом або передруком з мережі Інтернета; проблема не розкрита або дана інформація не в контексті завдання; завдання не виконано.
	1 бал	Презентація не відповідає необхідному обсягу, багато її частин не має відношення до теми дослідження. Відсутній план для створення повної і добре оформленої презентації. Зміст роботи не відповідає плану, інформація не точна або пропущена, відсутні висновки та узагальнення і внутрішня логічна послідовність. Оформлення має суттєві недоліки. Доповідь не відображає зміст роботи, більшість відповідей на запитання

		некоректні, неточні або неправильні, здобувач не володіє предметом дослідження.
	2-3 бали	Презентація не відповідає необхідному обсягу, не містить вступу і висновків. Побудова презентації не дає чіткого уявлення про тему дослідження. Презентація погано організована, без творчих знахідок, багато необхідних елементів пропущені. В презентації не визначені ключові положення, інформація не точна, на більшість запитань не можливо знайти відповідь. Здобувачем вищої освіти представлено власну позицію за даною проблематикою на побутовому рівні без аргументації, висновки є нелогічними і необґрунтованими. Відповіді на запитання фрагментарні, або відсутні.
	4-5 балів	Презентація відповідає необхідному обсягу, тема роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістовного характеру, певний матеріал викладено некоректно, наявні ознаки компіляції, відсутні узагальнення, авторські висновки. Порушена логіка представленого матеріалу. Презентація організована без творчих знахідок. Є зауваження щодо оформлення тексту пропозицій та презентації. Деякі висновки є нелогічними і необґрунтованими. Наочні матеріали не відображають зміст передбачуваного дослідження. Відповіді на запитання фрагментарні, не точні.
	6-7 балів	Презентація відповідає необхідному обсягу, тема розкрита з використанням сучасного аналітичного і методологічного інструментарію. Дано аргументацію своєї думки з опорою на факти. Проте наукове обґрунтування виконано схематично, позиція здобувача і наукові/навчальні тексти формально узгоджені, зустрічається порушення логіки викладу. Аналіз літературних джерел зроблений поверхнево, інколи відсутні узагальнення, наукова полеміка, авторські висновки, посилання на першоджерела. Відповіді на питання в основному правильні, здобувач добре знає предмет роботи.
	8-9 балів	Презентація відповідає необхідному обсягу, тема розкрита, всі частини презентації містять важливі твердження за темою дослідження, але має в основі декілька ключових положень, які не повністю

	розкривають тему дослідження, мають місце окремі недоліки неprincipового характеру. Здобувач вищої освіти демонструє вміння використовувати у дослідженні сучасний аналітичний і методологічний інструментарій, працювати з літературними джерелами, в логічній послідовності проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань, формулювати висновки за темою дослідження. Відповіді на питання в основному правильні, здобувач вищої освіти добре знає предмет роботи.
10 балів	Презентація відповідає необхідному обсягу, має в основі ключові положення, які повністю розкривають тему дослідження. Всі частини презентації пов'язані з метою і завданням дослідження. Подана інформація чітка і зрозуміла. Здобувач вищої освіти демонструє вміння використовувати у дослідженні сучасний аналітичний і методологічний інструментарій, творчий підхід, самостійність, оригінальність в опрацюванні матеріалу. Дослідження містить достатній і різноманітний масив опрацьованих інформаційних джерел, критичний огляд наукової і навчальної літератури, узагальнення і висновки, які дозволяють чітко визначити авторську позицію. Доповідь логічна, повна, стисла, проілюстрована бездоганно оформленими наочними матеріалами. Відповіді на запитання правильні, стислі, аргументовані.
<i>реферат</i>	
0 балів	Не зараховуються реферати, які є плагіатом або передруком з мережі Інтернет.
1 бал	Реферат виконаний самостійно, проте не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, у висновку сформульовані загальні висновки, або вони взагалі відсутні, тема не розкрита, робота не відповідає обсягу її оформлення не відповідає вимогам, список літератури менше 5 пунктів, з них менше 60 % найменувань за останні 5 років, кількість Інтернет-документів перевищує 15 % загальної кількості списку джерел.
2 бали	Реферат виконаний самостійно, оформлення відповідає вимогам, проте не опрацьована

		актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, у висновку сформульовані загальні висновки, тема не розкрита, частина значимої інформації відсутня, список літератури менше 5 пунктів, з них менше 60 % найменувань за останні 5 років, кількість Інтернет-документів перевищує 15 % загальної кількості списку джерел.
	3 бали	Реферат виконаний самостійно, оформлення відповідає вимогам, проте не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовний матеріал представлений схематично, у висновку сформульовані загальні висновки, тема не розкрита, робота не відповідає обсягу, список літератури понад 5 пунктів, з них менше 60 % найменувань за останні 5 років, кількість Інтернет-документів перевищує 15 % загальної кількості списку джерел.
	4 бали	Реферат виконаний самостійно і відповідає обсягу, розкрита актуальність теми, в аналітичній частині подано опис основної проблеми, представлена основна література по темі, у висновку сформульовані загальні висновки, тема в цілому розкрита, проте частина значимої інформації не ввійшла в зміст реферату, список літератури понад 8 пунктів, з них менше 50 % найменувань за останні 5 років, кількість Інтернет-документів перевищує 15 % загальної кількості списку джерел, робота ретельно оформлена і представлена до перевірки у визначений викладачем термін.
	5 балів	Реферат виконаний самостійно і відповідає обсягу, розкрита актуальність теми, в аналітичній частині подано опис основної проблеми, представлена основна література по темі, у висновку сформульовані загальні висновки, тема в цілому розкрита, проте частина значимої інформації не ввійшла в зміст реферату, список літератури понад 8 пунктів, з них не менше 50 % найменувань за останні 5 років, кількість Інтернет-документів не перевищує 15 % загальної кількості списку джерел, робота ретельно оформлена і представлена до перевірки у визначений викладачем термін.
	6 балів	Реферат виконаний самостійно і відповідає обсягу, розкрита актуальність теми, в аналітичній частині

	<p>подано опис основної проблеми, представлена основна література по темі, у висновку сформульовані загальні висновки, тема повністю розкрита, список літератури понад 8 пунктів, з них не менше 50 % найменувань за останні 5 років, кількість Інтернет-документів не перевищує 15 % загальної кількості списку джерел, робота ретельно оформлена і представлена до перевірки у визначений викладачем термін.</p>
7 балів	<p>Реферат виконаний самостійно і відповідає обсягу, обґрунтовано актуальність обраної теми, повно і чітко представлені основні теоретичні поняття, в аналітичній частині дано повноцінний аналіз проблеми, що досліджується, її всебічне висвітлення, у висновку сформульовані розгорнуті висновки, тема повністю розкрита, в рефераті дотримана структура написання реферату, список літератури понад 8 пунктів, з них не менше 50 % найменувань за останні 5 років, кількість Інтернет-документів не перевищує 15 % загальної кількості списку джерел, робота грамотно оформлена і представлена до перевірки у визначений викладачем термін.</p>
8 балів	<p>Реферат виконаний самостійно і відповідає обсягу, обґрунтовано актуальність обраної теми, повно і чітко представлені основні теоретичні поняття, в аналітичній частині дано повноцінний аналіз проблеми, що досліджується, її всебічне висвітлення, у висновку сформульовані розгорнуті висновки, тема повністю розкрита, в рефераті дотримана структура написання реферату, список літератури понад 8 пунктів, з них не менше 60 % найменувань за останні 5 років, кількість Інтернет-документів не перевищує 15 % загальної кількості списку джерел, робота грамотно оформлена і представлена до перевірки у визначений викладачем термін.</p>
9 балів	<p>Реферат виконаний самостійно і відповідає обсягу, обґрунтовано актуальність обраної теми, повно і чітко представлені основні теоретичні поняття, в аналітичній частині дано повноцінний аналіз проблеми, що досліджується, її всебічне висвітлення, у висновку сформульовані розгорнуті висновки, тема повністю розкрита, в рефераті</p>

		присутнє оригінальна ідея аналізу або структурування матеріалу, список літератури понад 8 пунктів, з них не менше 60 % найменувань за останні 5 років, кількість Інтернет-документів не перевищує 15 % загальної кількості списку джерел, робота грамотно оформлена і представлена до перевірки у визначений викладачем термін.
	10 балів	Реферат виконаний самостійно і відповідає обсягу, обґрунтовано актуальність обраної теми, повно і чітко представлені основні теоретичні поняття, в аналітичній частині дано повноцінний аналіз проблеми, що досліджується, її всебічне висвітлення, у висновку сформульовані розгорнуті висновки, тема повністю розкрита, в рефераті присутня оригінальна ідея аналізу або структурування матеріалу, список літератури понад 10 пунктів, з них не менше 60 % найменувань за останні 5 років, кількість Інтернет-документів не перевищує 15 % загальної кількості списку джерел, робота грамотно оформлена і представлена до перевірки у визначений викладачем термін.
Підсумковий тест	0-20 балів	Робота складається з 20 тестових питань, кожне з яких має лише одну правильну відповідь, що оцінюється в 1 бал.

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

бали	Критерії
0 балів	Відповіді на запитання відсутні.
1–5 балів	Відповіді на запитання неповні, невпевнені. Відсутні приклади практичного використання.
6–10 балів	Здобувач вищої освіти не вмє логічно думати, робити власні висновки. Відповіді на запитання формальні, книжкові. Не наведено прикладів практичного використання в освітньому процесі
11–15 балів	Відповіді на запитання загалом правильні, проте наявні помилки у визначеннях. Здобувач вищої освіти намагається робити власні висновки, наводить приклади практичного використання в освітньому процесі.
16–20 балів	Здобувач вищої освіти вмє розмірковувати, робити власні висновки. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90–100 А)	<p>Здобувач вищої освіти має ґрунтовні знання про історико-правові передумови та причини виникнення різних країн світу; сутність та зміст основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права. На високому рівні визначає особливості державного і суспільного устрою, права у зарубіжних країнах з розумінням професійного та суспільного контексту; основні системи права, їх зміст і місце в історії конкретних країн; інтерпретує зміст найважливіших юридичних пам'яток минулого і практику їх застосування; пояснює природу та зміст основних державних і правових явищ та процесів в їх історичній динаміці. Усні відповіді повні, логічні й обґрунтовані. На високому рівні вміє: виявляти основні закономірності і особливості процесу становлення та розвитку держави і права в історії різних зарубіжних країн та їх груп у цілому, формулювати та висловлювати власні обґрунтовані судження; характеризувати основні державно-правові і соціальні інститути в зарубіжних країнах на основі інформації, отриманої з різних джерел; пояснювати характер державотворчих і правотворчих подій та процесів в зарубіжних країнах з розумінням професійного та суспільного контексту. Виявляє вміння аналізувати державно-правові явища і процеси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між ними, виявляти їх тенденції, шляхи розвитку; тлумачити норми фундаментальних галузей права; аналізувати правові проблеми і демонструвати власне обґрунтоване бачення шляхів їх розв'язання; виокремлювати особливості державно-правових систем зарубіжних країн на різних етапах їхнього історичного розвитку та пов'язувати їх із сьогоденням.</p>
Добре (82–89 В)	<p>Здобувач вищої освіти має достатні знання про історико-правові передумови та причини виникнення різних країн світу; сутність та зміст основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права. Виявляє розуміння особливостей державного і суспільного устрою, права у зарубіжних країнах з розумінням професійного та суспільного контексту; основних систем права, їх змісту і місця в історії конкретних країн; змісту найважливіших юридичних пам'яток минулого і практику їх застосування. Обізнаний про природу та зміст основних державних і правових явищ та процесів в їх історичній динаміці. Усні відповіді повні, логічні, натомість не завжди обґрунтовані. На достатньому рівні володіє вміннями виявляти основні закономірності і особливості процесу становлення та розвитку держави і права в історії різних зарубіжних країн та їх груп у цілому, формулювати та висловлювати власні обґрунтовані</p>

	<p>судження; характеризувати основні державно-правові і соціальні інститути в зарубіжних країнах на основі інформації, отриманої з різних джерел; пояснювати характер державотворчих і правотворчих подій та процесів в зарубіжних країнах з розумінням професійного та суспільного контексту. Під час проведення аналізу державно-правових явищ і процесів, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між ними, виявлення їх тенденції, шляхів розвитку виявляє невпевненість. У цілому вміє тлумачити норми фундаментальних галузей права; аналізувати правові проблеми і демонструвати власне обґрунтоване бачення шляхів їх розв'язання; виокремлювати особливості державно-правових систем зарубіжних країн на різних етапах їхнього історичного розвитку та пов'язувати їх із сьогоденням, однак потребує незначної допомоги з боку викладача.</p>
<p>Добре (74–81 С)</p>	<p>Здобувач вищої освіти має знання про історико-правові передумови та причини виникнення різних країн світу; сутність та зміст основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права. У визначенні особливостей державного і суспільного устрою, права у зарубіжних країнах з розумінням професійного та суспільного контексту; основних систем права, їх змісту і місця в історії конкретних країн; інтерпретації змісту найважливіших юридичних пам'яток минулого і практики їх застосування припускається певних помилок. Не завжди виявляє розуміння природи та змісту основних державних і правових явищ та процесів в їх історичній динаміці. Усні відповіді повні, логічні, натомість не завжди обґрунтовані. На середньому рівні володіє вміннями виявляти основні закономірності і особливості процесу становлення та розвитку держави і права в історії різних зарубіжних країн та їх груп у цілому, формулювати та висловлювати власні обґрунтовані судження; характеризувати основні державно-правові і соціальні інститути в зарубіжних країнах на основі інформації, отриманої з різних джерел; пояснювати характер державотворчих і правотворчих подій та процесів в зарубіжних країнах з розумінням професійного та суспільного контексту, натомість аналіз державно-правових явищ і процесів, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між ними, виявлення їх тенденції, шляхів розвитку викликає певні труднощі. Не завжди вміє тлумачити норми фундаментальних галузей права; аналізувати правові проблеми і демонструвати власне обґрунтоване бачення шляхів їх розв'язання; виокремлювати особливості державно-правових систем зарубіжних країн на різних етапах їхнього історичного розвитку</p>

	і пов'язувати їх із сьогоденням та потребує незначної допомоги з боку викладача.
Задовільно (64–73 D)	Здобувач вищої освіти має недостатні знання про історико-правові передумови та причини виникнення різних країн світу; сутність та зміст основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права. У визначенні особливостей державного і суспільного устрою, права у зарубіжних країнах з розумінням професійного та суспільного контексту; основних систем права, їх змісту і місця в історії конкретних країн припускається значних помилок. На задовільному рівні знає зміст найважливіших юридичних пам'яток минулого і практику їх застосування. Визначення природи та змісту основних державних і правових явищ та процесів в їх історичній динаміці викликає труднощі. Усні відповіді не повні, здобувач вищої освіти ускладнюється в їх обґрунтуванні. На задовільному рівні володіє вміннями виявляти основні закономірності і особливості процесу становлення та розвитку держави і права в історії різних зарубіжних країн та їх груп у цілому, формулювати та висловлювати власні обґрунтовані судження; характеризувати основні державно-правові і соціальні інститути в зарубіжних країнах на основі інформації, отриманої з різних джерел; пояснювати характер державотворчих і правотворчих подій та процесів в зарубіжних країнах з розумінням професійного та суспільного контексту. Аналіз державно-правових явищ і процесів, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між ними, виявлення їх тенденції, шляхів розвитку викликає значні труднощі. Не завжди вміє тлумачити норми фундаментальних галузей права; аналізувати правові проблеми і демонструвати власне обґрунтоване бачення шляхів їх розв'язання; виокремлювати особливості державно-правових систем зарубіжних країн на різних етапах їхнього історичного розвитку і пов'язувати їх із сьогоденням та потребує значної допомоги з боку викладача.
Задовільно (60–63 E)	Здобувач вищої освіти на репродуктивному рівні має знання про історико-правові передумови та причини виникнення різних країн світу; сутність та зміст основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права. У визначенні особливостей державного і суспільного устрою, права у зарубіжних країнах з розумінням професійного та суспільного контексту; основних систем права, їх змісту і місця в історії конкретних країн припускається суттєвих помилок. На низькому рівні знає зміст найважливіших юридичних пам'яток минулого і практику їх застосування. Визначення природи та змісту основних державних і правових явищ та процесів в їх

	<p>історичній динаміці викликає значні труднощі. Усні відповіді не повні й не обґрунтовані. На низькому рівні володіє вміннями виявляти основні закономірності і особливості процесу становлення та розвитку держави і права в історії різних зарубіжних країн та їх груп у цілому, формулювати та висловлювати власні обґрунтовані судження; характеризувати основні державно-правові і соціальні інститути в зарубіжних країнах на основі інформації, отриманої з різних джерел; пояснювати характер державотворчих і правотворчих подій та процесів в зарубіжних країнах з розумінням професійного та суспільного контексту. Має значні труднощі у проведенні аналізу державно-правових явищ і процесів, встановленні причинно-наслідкових зв'язків між ними, виявленні їх тенденції, шляхів розвитку. Не завжди доцільно вміє тлумачити норми фундаментальних галузей права; аналізувати правові проблеми і демонструвати власне обґрунтоване бачення шляхів їх розв'язання; виокремлювати особливості державно-правових систем зарубіжних країн на різних етапах їхнього історичного розвитку і пов'язувати їх із сьогоденням та потребує суттєвої допомоги з боку викладача.</p>
<p>Незадовільно (35–59 FX)</p>	<p>Здобувач вищої освіти має фрагментарні знання про історико-правові передумови та причини виникнення різних країн світу; сутність та зміст основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права. У визначенні особливостей державного і суспільного устрою, права у зарубіжних країнах з розумінням професійного та суспільного контексту; основних систем права, їх змісту і місця в історії конкретних країн припускається грубих помилок. Не володіє знаннями щодо змісту найважливіших юридичних пам'яток минулого і практики їх застосування. Не виявляє розуміння природи та змісту основних державних і правових явищ та процесів в їх історичній динаміці. Усні відповіді часткові, не обґрунтовані. Не володіє вміннями виявляти основні закономірності і особливості процесу становлення та розвитку держави і права в історії різних зарубіжних країн та їх груп у цілому, формулювати та висловлювати власні обґрунтовані судження; характеризувати основні державно-правові і соціальні інститути в зарубіжних країнах на основі інформації, отриманої з різних джерел; пояснювати характер державотворчих і правотворчих подій та процесів в зарубіжних країнах з розумінням професійного та суспільного контексту. Під час аналізу державно-правових явищ і процесів, встановленні причинно-наслідкових зв'язків між ними, виявленні їх тенденції, шляхів розвитку припускається грубих помилок. Не вміє тлумачити</p>

	норми фундаментальних галузей права; аналізувати правові проблеми і демонструвати власне обґрунтоване бачення шляхів їх розв'язання. Епізодично виявляє вміння виокремлювати особливості державно-правових систем зарубіжних країн на різних етапах їхнього історичного розвитку та пов'язувати їх із сьогоденням.
--	--

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен; стандартизовані тести; доповідь з комп'ютерною презентацією / реферат; завдання для самостійної роботи.

Розподіл балів, які отримують здобувачі за результатами поточного і підсумкового контролю

Поточний контроль (практичні (семінарські, лабораторні) заняття, самостійна робота, контрольні модульні роботи, навчально-дослідні завдання тощо)					Екзамен	Сума
Модулі	Бали	Разом	Підсумковий тест	ІНДЗ		
Змістовий модуль 1. Вступ до курсу. Держава і право Стародавнього світу.			0-20	0-10	0-20	0-100
Тема 1.	0-2	0-12				
Тема 2.	0-2					
Тема 3.	0-2					
Тема 4.	0-2					
Тема 5.	0-2					
Тема 6.	0-2					
Змістовий модуль 2. Держава та право зарубіжних країн в період Середньовіччя.						
Тема 7.	0-2	0-14				
Тема 8.	0-2					
Тема 9.	0-2					
Тема 10.	0-2					
Тема 11.	0-2					
Тема 12.	0-2					
Тема 13.	0-2					
Змістовий модуль 3. Держава і право зарубіжних країн в період Нового часу.						
Тема 14.	0-2	0-12				
Тема 15.	0-2					
Тема 16.	0-2					

Тема 17.	0-2					
Тема 18.	0-2					
Тема 19.	0-2					
Змістовий модуль 4. Держави і права зарубіжних країн Новітнього періоду.		0-12				
Тема 20.	0-2					
Тема 21.	0-2					
Тема 22.	0-2					
Тема 23.	0-2					
Тема 24.	0-2					
Тема 25.	0-2					

Розрахунок балів, які отримують здобувачі вищої освіти за результатами поточного контролю (практичні заняття, самостійна робота) з дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн»

Модулі	Вид діяльності	Бали	Середньо-зважений бал
Змістовний модуль 1	Робота на практичному занятті (5 балів): кількість занять - 7	65	12
	Виконання самостійної роботи (5 балів): кількість завдань - 6		
Змістовний модуль 2	Робота на практичному занятті (5 балів): кількість занять - 7	70	14
	Виконання самостійної роботи (5 балів): кількість завдань - 7		
Змістовний модуль 3	Робота на практичному занятті (5 балів): кількість занять - 6	60	12
	Виконання самостійної роботи (5 балів): кількість завдань - 6		
Змістовний модуль 4	Робота на практичному занятті (5 балів): кількість занять - 6	60	12
	Виконання самостійної роботи (5 балів): кількість завдань - 6		
Загальна кількість балів		255	50

Розрахунок балів за видами поточного контролю (практичні заняття, самостійна робота) за кожною темою змістовного модуля робиться в такий спосіб:

Крок 1. Підрахунок загальної кількості балів за кожним змістовним модулем:

(кількість практичних занять ділиться на максимальну кількість балів за цим видом роботи) + (кількість завдань для самостійної роботи ділиться на

максимальну кількість балів за цим видом роботи).

Крок 2. Підрахунок вагового коефіцієнту:

загальна кількість балів за усіма змістовними модулями ділиться на максимальний пороговий рівень за видами поточного контролю (практичні заняття, самостійна робота). $255:50=5,1$.

Крок 3. Підрахунок середньозваженого балу за кожним окремим змістовним модулем:

загальна кількість балів за змістовним модулем ділиться на вагомий коефіцієнт.

Крок 4. Розрахунок балів за кожною темою змістовних модулів:

середньозважений бал за кожним окремим змістовним модулем ділиться на кількість в ньому тем.

**Таблиця відповідності шкал оцінювання
навчальних досягнень здобувачів вищої освіти**

Показник успішності (у балах)	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен	залік
90–100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82–89	B (дуже добре)	добре	
74–81	C (добре)		
64–73	D (задовільно)	задовільно	
60–63	E (достатньо)		
35–59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю)	незадовільно (з можливістю повторного складання)	не зараховано (з можливістю повторного складання)
0–34	F (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бостан Л. М., Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн : навч. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2014. 488 с.
2. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн : навч. посіб. 7-ме вид. Київ : Вид-во Істина Київ, 2012. 768 с.
3. Грубінко А. В. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. 656 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37725/1/Posibnuk%20%D0%90.%20Grubinko%202014..pdf>
4. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. / О. М. Джужа, Т. А. Третьякова, В. С. Калиновський та ін. Київ : НАВС, 2012. 376 с. URL: <https://www.naiiu.kiev.ua/files/kafedru/idp/NP-IDP-ZK.pdf>
5. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник / О. М. Бандурка, Д. В. Швець, О. М. Головка, І. А. Логвиненко та ін.; за заг. ред. О. М. Бандурки. 8. 2-ге вид., допов. та змін. Харків : ХНУВС, 2021. 596 с. URL: file:///C:/Users/User/AppData/Local/Temp/x9q_jeJTruHvgx8zh3yuAGydb_0NtP7b.pdf
6. Історія держави і права зарубіжних країн: хрестоматія : навч. посіб. для студ. юридичних спец. вищ. закл. освіти / за ред. В. Д. Гончаренко. Київ : Видавничий Дім «Ін Юре», 2002. 716 с.
7. Маймескулов Л. М., Тихоненков Д. А., Россіхін В. В., Власенко С. І. Історія держави і права зарубіжних країн : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. Л. М. Маймескулова. Харків : Право, 2013. 520 с.
8. Макарчук В. С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн : навч. посіб. 8-е вид. Київ, 2015. 624 с. URL: http://pidruchniki.com/82499/pravo/zagalna_istoriya_derzhavi_i_prava_zarubizhnih_krayin
9. Трофанчук Г. І., Фрейман Г. О. Історія держави і права зарубіжних країн : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2013. 448 с. URL: http://pidruchniki.com/1584072056540/pravo/istoriya_derzhavi_i_prava_zarubizhnih_krayi
10. Чернявська Т. І., Фрейман Г. О. Історія держави та права зарубіжних країн : навч. посіб. (практикум). Київ : Кондор, 2014. 400 с.
11. Яремчук В. Д. Історія держави і права зарубіжних країн: універсал. довід. Львів : БОНА, 2015. 400 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/>

Допоміжна література

1. Бартошек П. Н. Римское право: понятие, термины, определения. Москва, 1989.
2. Бостан Л. М., Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн : навч. 2-ге вид., перероб. й доп. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 730 с. URL:

- http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/13-Istor_derzh_prava_Bostan.pdf
3. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн : навч. посіб. 5-ге вид., перероб. і доп. Київ : Істина, 2005. 768 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk677644.pdf>
 4. Гражданский кодекс Франции (Кодекс Наполеона) : науч.-практ. и учеб. издание / пер. с фр. В. Н. Захватаев. Київ : Правова єдність, 2016. 1156 с.
 5. Дигесты Юстиниана / пер. с лат. ; отв. ред. Л. Л. Кофанов. В 8 т. Москва : «Статут», 2002. 231 с.
 6. Історія держави і права зарубіжних країн. Новітній час (1918 р. – початок ХХІ ст.) : навч. посіб. / Б. Й. Тищик та ін. Львів : Світ, 2016. 718 с.
 7. Історія держави і права зарубіжних країн (Середні віки та ранній новий час) : навч. посіб. / за ред. Б. Й. Тищика. Львів : Світ, 2006. 696 с.
 8. Історія держави і права зарубіжних країн Стародавнього світу : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с.
 9. Історія держави і права зарубіжних країн: правові джерела / упоряд. Г. І. Трофончук. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 347 с.
 10. Задорожний Ю. Започаткування римським правом принципів права у країнах романо-германської правової сім'ї. *Право України*. 2010. №3. С. 272–276.
 11. Задорожний Ю. Роль римського права у процесі становлення та розвитку університетів у країнах Західної Європи. *Право України*. 2009. № 3. С. 153–159.
 12. Захарченко П. П. Історія держави і права зарубіжних країн : навч. посіб. Київ : Ун-тет «Україна», 2005. 214 с.
 13. Калинина Э. А. История рабовладельческого государства и права. Государство и право древнего Востока: (Египет, Вавилон, Индия и Китай) : учеб. пособ. Минск. Вып.1. 1997. 190 с.
 14. Колескицкий Н. Ф. Раннефеодальное государство Франков. Москва, 1967.
 15. Конституции государств Европы : в 3 т. / под общей ред. Л. А. Окунькова. Москва : «Норма», 2001.
 16. Ластовський В. В. Історія держави і права зарубіжних країн : навч. посіб. Київ : Видав. центр КНУКіМ, 2017. 195 с.
 17. Лозо В. И. Государство и право древней, средневековой и современной Индии : учеб. пособ. Харьков : [б. и.], 2011. 118 с.
 18. Лубський В. І., Борис В. І. Мусульманське право : курс лекцій для студентів вузів. Київ : Вентурі, 1997.
 19. Маймескулов Л. М., Тихоненков Д. А., Россіхін В. В., Власенко С. І. Історія держави і права зарубіжних країн : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за заг. ред. Л. М. Маймескулова. Харків : Право, 2011. 520 с. URL: <http://uristinfo.net/istorija-gosudarstva-i-prava/267-istorija-derzhavi-i-prava-zar-krayin-majmeskulov.html>
 20. Мудрак І. Д. Історія держави і права зарубіжних країн : курс лекцій. Ірпінь : Державна податкова адміністрація України, Академія державної податкової служби України, 2001. 232 с. URL: https://the-law.at.ua/load/juridichna_literatura/zhitlove_pravo_ukrajini/mudrak_i_d_istorija

[derzhavi i prava zarubizhnikh krajn kurs lekciy derzhavna podatkovna administracija ukrajini adpsu irpin 2001 232s/23-1-0-142](#)

21. Орленко В. І., Орленко В. В. Історія держави і права зарубіжних країн : посіб. для підготовки до іспитів. 7-е вид. Київ : Ін Юре, 2015. 248 с.
22. Страхов М. М. Історія держави і права зарубіжних країн : підруч. для студ. юрид. спец. вищих навч. закл. 2-е вид., перероб. та доп. Київ : Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 583 с. URL: http://www.economics.com.ua/writer/4084/textbook/11729/strahov_mm/storya_d_erjavi_prava_zarubjnih_kran
23. Тищик Б. Й. Історія держави і права зарубіжних країн. Новий час (XVII ст. – 1918 р.) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Львів : Світ, 2013. 750 с.
24. Тищик Б. Й. Історія держави і права Сполучених Штатів Америки (XVIII ст. – 1918 р.) : тексти лекцій. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. 157 с.
25. Тищик Б. Й. Історія держави і права Стародавніх Греції та Риму. Львів, 2001. 384 с.
26. Тищик Б. Й. Історія держави і права країн Стародавнього світу : навч. посіб. Львів : Світ, 2001. 384 с. URL: http://adhdportal.com/book_3126.html
27. Федоров К. Г. Історія держави і права зарубіжних країн : навч. посіб. Київ : Вища шк., 1994. 464 с.
28. Хома Н. М. Історія держави та права зарубіжних країн : навч. посіб. для студ. вищ. закл. освіти. Львів : «Новий Світ-2000», 2008. 480 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk753016.pdf>
29. Хрестоматія по истории государства и права зарубежных стран (Древность и Средние века) / отв. ред. Н. А. Крашенинникова. Москва : Юристъ, 2003. 647 с.
30. Хрестоматія по истории государства и права зарубежных стран (Новое и Новейшее время) / отв. ред. Н. А. Крашенинникова. Москва : Юристъ, 2003. 588 с.
31. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн : навч. посіб. Київ : Олан, 2008. 351 с.
32. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн : хрестоматія Київ : Вентурі, 1998. 255 с.
33. Шигаль Д. А. Історія держави і права зарубіжних країн : курс лекцій. Харків : ФІНН, 2010. 340 с.

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського : офіційний сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Національна парламентська бібліотека України : офіційний сайт. URL: <http://nplu.org/>
3. Державна науково-технічна бібліотека України : офіційний сайт. URL: <http://www.gntb.gov.ua/ua/>
4. Бібліотека Університету Ушинського : офіційний сайт. URL: <http://library.pdpu.edu.ua>

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бостан Л. М., Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн : навч. 2-ге вид., перероб. й доп. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 730 с. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/13-Istor_derzh_prava_Bostan.pdf
2. Грубінко А. В. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. 656 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37725/1/Posibnuk%20%D0%90.%20Grubinko%202014..pdf>
3. Положення про організацію освітнього процесу для здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : від 21.05.2020 р. URL: https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P002_2020.pdf
4. Положення про організацію самостійної роботи студентів Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : від 25.07.2020 р. URL: https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P112.pdf
5. Положення про організацію контролю та оцінювання знань студентів Державного закладу "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» від 27.02.2020 р. URL: https://pdpu.edu.ua/doc/universitet/yakist/polojennia/org_kontrol.pdf
6. Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : від 26.04.2018 р. URL: https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P101.pdf
7. Положення про порядок виявлення та встановлення фактів недоброчесності у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : від 31.10.2019 р. URL: https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P102.pdf

Додаток А

Приклад титульної сторінки ІНДЗ

**Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»**

Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра політичних наук і права

Індивідуальне навчально-дослідне завдання

(доповідь з презентацією/реферат)

з дисципліни « _____ »
(назва дисципліни)

на тему: « _____ »
(назва теми)

Здобувача (ки) вищої освіти ____ курсу
_____ групи
спеціальності _____

(прізвище та ініціали)

Викладач: _____

Одеса – 20__ року

Навчально-методичне видання

Гедікова Наталя Пилипівна

**Методичні рекомендації до самостійної роботи та виконання
індивідуального навчально-дослідного завдання
з дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн»
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право»**